

Posudek vedoucí na diplomovou práci Barbory Námerové

„Magická kríza“ – dramatický model pre príbehy z oblasti „nadprirodzeného škodenia“

Barbora Námerová se sympaticky rozhodla propojit svou teoretickou práci s vlastním tvůrčím myšlením nad svým scénářem, tedy stala se jednou z průkopnic oblasti, které se někdy říká „artistic research“. Obecné téma magického školení, spojené primárně s příběhy o čarodějnicích, zkoumala za pomoci rozličných vědeckých teorií a výzkumů, primárně z oblasti antropologie či psychologie. Na základě studie francouzské antropoložky Jeanne Favret-Saady pak zdárně došla i k určitému empiricky podloženému narativnímu modelu, ukazujícímu rozličné fáze procesu „boje“ mezi čarodějnicí a očarovaným, které tomuto procesu bývají v lidské imaginaci připisovány.

Tato první část diplomové práce je podle mého soudu vynikající – autorka si nastudovala rozsáhlou literaturu o tématu čarodějnictví a pronikla do dané problematiky natolik, že následně dokázala velmi hutně a srozumitelně shrnout mnoho základních výzkumů a teorií, které se k této oblasti váží. V rámci svého průzkumu se do značné míry dokázala zorientovat i v rozličných soupeřících vědeckých metodologiích a k prezentovaným poznatkům tak občas přistupuje i mírně kriticky, případně se nebojí je komentovat sama svými postřehy. V rámci textu elegantně kombinuje obecné myšlenky, vysvětlující zajímavým způsobem celý tento fenomén, se scénaristickou pozorností vůči silným obrazům a narativním aspektům, které respondenti antropologických výzkumů vyprávějí, a s esejisticky osobními úvahami – Bářina diplomová práce se tak výborně čte, nabízí jak velmi solidní teoretické proniknutí do rozsáhlé problematiky, tak čtenářsky vděčné příklady toho, jaké konkrétní bizarní podoby tento fenomén může nabývat ve vyprávění lidí.

V druhé části diplomové práce pak pisatelka přechází k aplikaci vyzkoumaného narativního modelu na vlastní zkušenost psaní scénáře o čarodějnickém působení na malé vesnici. Tuto část hodnotím trochu víc ambivalentně. Z textu je patrné, že konfrontace s rozličnými vědeckými teoriemi a s empirickými průzkumy lidí „věřících“ na čarodějnictví Báře opravdu napomohla při tvorbě jejího scénáře, posloužila jako silný inspirační zdroj, přiměla jí hlouběji se zamyslet nad jednotlivými postavami, a ve výsledku, zdá se, díky této odborné literatuře dokázala najít i jasnější celkovou narativní strukturu svého scénáře. V leckterých pasážích diplomové práce, kde tento proces popisuje, se jí podařilo poodstoupit kriticky od své vlastní pozice autorky a všímavě analyzovat svůj vlastní scénář, zamýšlet se nad vlastním tvůrčím procesem, svými motivacemi při tvorbě postav atd. (viz např. s. 55-56, kde se zamýšlí nad svým pojetím mužských postav, a další podobná místa).

Na druhou stranu ale v některých pasážích této druhé části diplomové práce na můj vkus aplikuje model Favret-Saady možná až příliš mechanicky a sklouzává k poměrně dlouhým popisům děje vlastního filmu bez nějakých víc podnětných interpretačních komentářů (viz např. kapitola První fáze – zrada). Obecně pak lehce váhám, nakolik se podařilo onu zkušenost psaní scénáře a jeho analýzy v rámci porovnání s vědeckými teoriemi skutečně přetavit do nějakého obecněji platného zkoumání. Co mi zde asi ještě chybí, je nějaká následná (sebe)reflexe toho, proč vlastně vůbec by se tedy scenárista měl inspirovat takovýmto empiricky podloženým modelem? Jaké výhody to přináší, jaké konkrétní efekty na diváka to pak bude nejspíš mít? Nakolik je potřeba onen vědecký model dodržet a nakolik se „vyplatí“ jej nedodržovat, co přinese lepší umělecký výsledek, z jakých důvodů? Bude scénář vystavěný podle onoho antropologicky podloženého modelu působit např. realističtěji, bude

aktivovat něco univerzálního v diváckém podvědomí? V některých částech textu autorka prostě jen popisuje, jak aplikovala či naopak „neposlechla“ onen Favret-Saadin model, ale zapomíná rozebrat proč a co z toho plyne vlastně obecněji pro scénářistickou praxi.

Toto moje tázání nemá nicméně sugerovat nějaké zásadní nekvality této diplomové práce – jak jsem již zmínila, je zřejmé, že pro autorku samotnou byl takovýto způsob uvažování velmi produktivní a i pro čtenáře je zde prezentováno mnoho vědeckých poznatků a originálních osobních postřehů, díky kterým je možné lépe pochopit minimálně komplexní proces zrodu jejího vlastního scénáře.

Připočteme-li k tomu velmi zdařilé psychologicko-antropologické představení celého fenoménu čarodějnictví, jedná se ve výsledku o kvalitní, propracovaný text, i když v druhé části míří chvílemi spíše k žánru autorské explikace. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou B.

4. 10. 2017

Helena Bendová